

eAnsvar

Effektiv tidsanvändning verkar vara en gemensam nämnare för många av de moderna kirurgiska ingrepp som beskrivs i detta temanummer av Handlingarna. Kort intagningsprocess, snabba ingrepp, och en rask utskrivning ger minst lika goda resultat som gångna tiders utdragna behandlingar. Detta innebär att en stor del av återhämtningen sker utanför sjukhusets väggar. Individen ges ett större ansvar, och tiden som operationspatient under "allmän omvårdnad" förkortas.

Som specialredaktör Tom Scheinin påpekar, ställer kortvårdskirurgi högre krav på att patienten får relevanta föreskrifter. För att all viktig information skall gå fram, bör även följeslagare och anhöriga få ta del av anvisningarna. Instruktioner och diagnoser förmedlas både muntligen och skriftligen. Ett ökat personligt ansvar för operationsförberedelser och konvalescens innebär att kirurgen allt mer blir ett samarbetsprojekt mellan patienten och yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

En naturlig följd av detta är att patienten ges ökad tillgänglighet till journaluppgifter och vårdokumentation. Läkaren Jari Forsström – pionjär inom medicinsk informationsteknik i Finland – lanserade redan för flera år sedan en idé om ett personligt hälsokonto i stil med bankkonton (1). Ett steg på den vägen är det nationella elektroniska arkiv för journaluppgifter som är på väg att tas i bruk av Folkpensionsanstalten (FPA) år 2009 (2). Tanken är att grundläggande uppgifter ur sjukjournalen arkiveras centralt och att alla

medborgare skall ha möjlighet att komma åt sina egna data via det nationella eArkivet.

Följande steg är troligen att patienten själv i allt större utsträckning bidrar med viktig information till journalen. Modern kirurgi kunde antagligen ytterligare effektiviseras, om patienten själv öppnar ett hälsokonto före ingreppet, skiver in anamnestiska uppgifter och lägger till postoperativa uppföljningsdata. IT-jättarna Microsoft och Google satsar som bäst stort på att konstruera personliga elektroniska journalsystem (3). Onlinetjänsterna Google Health och Microsoft HealthVault kommer bl.a. att kunna importera data från många olika sjukjournalssystem. Webbjournalerna kan samla information om den egna hälsan, kommunicera med blodtrycks-, blodsocker- och pulsmätare, samt presentera uppgifterna på ett grafiskt lättfattligt sätt. Patienten kan sedan i sin tur ge sin läkare tillgång till webbjournalen.

Kritiker av personliga elektroniska journalsystem lyfter fram risken för att känslig information kan hamna i fel händer. Men de stora IT-företagen säger sig vilja pröva om detta verkligen avskräcker. Kanske individen trots allt är beredd att ta risken till förmån för ökad personlig koll på sina hälsouppgifter. Det finns även de som säger att patienter kan ha nytta av att kunna dela med sig av mer exakta uppgifter om sina sjukdomar för att t.ex. kunna be om råd av andra inom olika nätgemenskaper. Eller lättare få en andra bedömning, "second opinion", av en annan läkare.

Ett ökat personligt ansvar för journal- och vårdinformation kan komma att ställa nya krav på vårdgivarna. Webbjournaler och hälsokonton gör det lättare för patienter att jämföra sina uppgifter. Inom nätgemenskaperna kan man t.ex. låta betygsätta sina vårdgivare eller samla idéer för att utveckla vården (4). Om sjukvården överlåter mer ansvar till patienten får man också räkna med att många kommer att ta det ansvaret.

Johan Lundin

Referenser

1. Forsström J. Patientens hälsokonto på internet. Finska Läkaresällskapets Handlingar 2004;164:29–31.
2. KANTA – eArkiv – en nationell elektronisk arkivtjänst för journalhandlingar, Social- och hälsovårdsministeriet. <http://www.stm.fi/Resource.phx/sve/ansva/data/arkiv/index.htx>
3. Steinbrook R. Personally controlled online health data – the next big thing in medical care? N Engl J Med 2008;358:1653–56.
4. Ruth A. Hälsa för miljarder <http://internetworld.idg.se/2.1006/1.101756>